

Debat

Alles op zijn tijd?

Astrid van Herpen

Wat is er misgegaan met vrouwen- en mannenlevens in de afgelopen decennia? In de jaren zeventig en tachtig wilden vrouwen toch niets liever dan het huis uit geraken: een betaalde baan, een behoorlijk loon, en iemand om hun kind op te vangen, terwijl ze gingen werken? Nu vrouwen hun achterstand op de arbeidsmarkt aan het inlopen zijn, de loonkloof langzaam gedicht wordt¹ en de mannen bijna zijn ingehaald, wat opleidingsniveau betreft, is het wéér niet goed. En de mannen? Het werkloosheidspook van de jaren tachtig is nog maar amper verdwenen, of nu is er de roep om minder werk! Wat willen we nu eigenlijk? Meer nog: willen vrouwen iets anders dan mannen?

Een stukje geschiedenis...

Nog niet zo héél lang geleden was de scheiding tussen zorg, arbeid en vrije tijd eigenlijk weinig relevant: tot midden 19e eeuw werkten mannen én vrouwen binnen- en buitenshuis, al waren er wel typische vrouwen- en mannentaken. Met de opkomst van de industriële revolutie veranderde dat: de norm werd, dat de man de kost ging verdienen en de vrouw thuis de zorgtaken op zich nam. Dat kostwinnersmodel vierde hoogtijdagen in het midden van de twintigste eeuw, ook al is het nooit echt algemeen geweest: vooral veel vrouwen uit de lagere klasse zijn door de tijd buitenshuis blijven werken, om het gezin extra inkomsten te verschaffen. Ook vrouwen zonder gezin of kinderen zijn ‘aan de slag’ gebleven.

Al met al hadden de meeste van onze moeders en grootmoeders het misschien wel druk, maar ze klaagden toch eerder over onder- dan overbelasting. Zij vingden hun kinderen en mannen op, maar hadden weinig of geen zelfstandig inkomen, en het zorgen tussen de vier muren van hun eigen huis leverde niet écht veel boeiende uitdagingen op. Onder invloed van de vrouwenbeweging in de jaren 60 en 70, eisten daarom steeds meer vrouwen een plek op de arbeidsmarkt op. Eerst werkten de meeste vrouwen deeltijds, maar tegen het einde van de twintigste eeuw wordt ook dat ‘anderhalf model’ achterhaald en zoeken de meeste jonge vrouwen een volwaardige en voltijdse job; een job die zorgt voor zelfstandigheid, eigenwaarde, nieuwe contacten en uitdagingen.

Het cliché wil, dat onze vaders en opa's maar wat gelukkig waren met werken buiten de deur en een goede ‘moeder de vrouw’ die zorgde dat zijn sloffen en zijn eten klaar stonden, zodra hij thuis kwam na de gedane arbeid. Dat hij daardoor de ‘vreemde man aan tafel’ wordt voor zijn kinderen, vinden de meeste jongere mannen echter een stuk minder positief.

De puzzel...evenveel zorg in minder tijd

De zorg voor kinderen, ouderen, en het huishouden, is met de toenemende arbeidsparticipatie van vrouwen niet weggevallen. Het combineren van een job en de zorgtaken levert daarom voor de meeste vrouwen een dagelijkse puzzel op. Want de vrouwen zijn dan wel gaan werken, de mannen zijn nog niet in groten getale gaan zorgen. Vrouwen hebben daardoor minder vrije tijd dan mannen, en besteden bijna omgekeerd evenredig veel tijd in het huishouden en aan zorgtaken.

Vrouwen besteden echter bijna net zoveel tijd aan arbeid als mannen. Het gaat er dus vooral om, de huishoudelijke taken te herverdelen. En net daarvoor bieden de thans aangeboden modellen geen

¹ De activiteitsgraad van vrouwen in Vlaanderen is tussen 1981 en 1999 toegenomen van 38.0 naar 44.3%, tegenover een daling van 67.4 naar 60.0% bij de mannen. In 1977 verdienden Belgische arbeidsters gemiddeld 70% van het bruto maandloon van hun mannelijke collega's, in 1998 was dat ruim 80%. Voor de vrouwelijke bedienden is dat respectievelijk 60 en 70% (bron: Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid).

duidelijke handvatten. Mannen zitten nog steeds met de norm van een voltijdse baan. Een zorgende man loopt tegen nogal wat vooroordelen op: hij wordt al snel gezien als een 'slechte werknemer'. Kortom, vrouwen hebben wel een aantal 'mannelijke' domeinen opgeëist, maar nog niet andersom. Of anders gezegd, de inrichting van ons economisch leven is nog steeds gebaseerd op de 'klassieke' mannelijke norm.

Arbeid en zorg...dezelfde medaille

Een eerste vaststelling die we daarbij kunnen maken, is dat de verdeling tussen 'arbeid' en 'zorg', tussen 'economisch' en 'privé' zoals we die maken in wezen artificieel is. De samenleving is zo geordend, dat het schoonmaken van een kantoor loon oplevert, het poetsen van de eigen keuken niet. Arbeidsrechtelijke, sociale en fiscale systemen werden zó ingericht, dat die verdeling tussen 'arbeid' en 'zorg' gestimuleerd werd en stand kon houden. De mannen van de jaren vijftig konden uit werken gaan voor een loon, omdat vrouwen thuis bleven en de zorg op zich namen: zij waren de tijdbuffer. Als er niemand eten kookt, kinderen opvoedt en de zieken verzorgt, draait ook het 'economisch leven' immers vierkant. Arbeid en zorg, productie en reproductie, zijn de zijden van één en dezelfde medaille. In het kostwinnersmodel werd echter maar één kant van die medaille geldelijk beloond: de arbeid.

De scheidslijnen tussen betaalde arbeid en onbetaalde zorg, zijn de laatste jaren wel enigszins aan het verschuiven. Een actueel voorbeeld daarvan zijn de onthaalmoeders. Van min of meer vrijwillige thuisblijvers die op andermans kindjes passen, is hun taak uitgegroeid tot een echte job die om een volwaardig loon vraagt. Ook andere taken, die vlak na de tweede wereldoorlog tot het privé-domein behoorden, worden opnieuw opgenomen door betaalde krachten: er zijn strijkdiensten en PWA-ers die de tuin verzorgen. Slager en supermarkt bieden voordelige kant-en-klaar-maaltijden aan zodat koken overbodig wordt,

Of dit een positieve ontwikkeling is, staat open voor debat. Niet alle zorgtaken zijn zomaar te professionaliseren. We zien onze eigen kindjes graag opgroeien. Als zieke verzorgd worden door een partner is niet hetzelfde als een verpleegkundige die langskomt. De bloemen verzorgen in de hof, is een fijne tijdsbesteding als afwisseling voor de dagen op kantoor. Bovendien kan het 'afkopen' van zorgtaken er toe leiden, dat er opnieuw een upstairs-downstairs samenleving ontstaat: wie genoeg geld verdient, laat de kuisvrouw en de strijkster² de vervelende klusjes doen en houdt alleen de leuke taken over.

Kortom, in ieders leven, van vrouwen en mannen, dient er plaats te zijn voor een job, voor zorgtaken én voor vrije tijd. Arbeid, zorg en vrije tijd vinden hun plaats op de politieke agenda. Maar hoe richten we die combinatie in? Hoe zorgen we dat, bij de verdeling van de drie domeinen, vrouwen en mannen, jong en oud, volwaardig aan hun trekken komen?

Ingebakken rolpatronen?

Alhoewel veel (jonge) vrouwen naar adem happen om elke dag hun driedubbele agenda af te werken, en steeds meer (jonge) mannen minder werk en méér tijd voor zorg willen, is dit (nog) niet de algemeen aanvaarde norm. Een vrouw die erg veel tijd besteedt aan haar job, wordt nog gemakkelijk gezien als een 'slechte moeder', en een man die deeltijds wil gaan werken, is een 'slechte werknemer'. We zijn nu eenmaal opgegroeid met een waardepatroon, dat nog grotendeels gebaseerd is op het kostwinnersmodel. De rolpatronen daarvan zitten behoorlijk stevig ingebakken.

Gevraagd naar hun verwachtingen voor hun eigen leven³, antwoordt een meerderheid van de tienermeisjes dat ze minder zullen gaan werken of zelfs hun baan opgeven, op het moment dat er kinderen komen. De jongens hebben die verwachting veel minder: zij denken evenveel te zullen blijven werken. Een positieve noot is wel, dat jongens én meisjes voor zichzelf taken weggelegd zien in het huishouden. Uit een ander

² Het is niet toevallig dat beide beroepen eigenlijk alleen in hun vrouwelijke vorm gebruikt worden.

³ Zie: Werken en zorgen in de 21e eeuw, Nicole Goossens voor BART, in opdracht van E-quality (NL), januari 2000.

onderzoek⁴ naar de taakverdeling in ‘moderne’ huishoudens blijkt, dat mannen wel veel meer zorgtaken op zich nemen, maar dat de ‘regie’ van het huishouden en de opvoeding van de kinderen toch bij de vrouw blijft. Bovendien is zij meestal ontevreden omdat hij niet echt genoeg huishoudelijke taken op zich neemt, terwijl hij het stilletjes betreurt dat hij een stukje van zijn betaalde loopbaan heeft moeten inleveren.

Er zijn meerdere theorieën ontwikkeld om te verklaren, waarom de ongelijke verdeling van de zorgtaken hardnekkig stand blijft houden. De redenen die daarbij aangehaald worden, zijn van economische, psychologische en sociale aard. In de ‘new home economics’⁵ wordt aangehaald, dat mensen, binnen hun relatie, hun kapitaal zo winstgevend mogelijk willen inzetten. Aangezien het meestal de man is die het meeste verdient, zal een koppel eerder geneigd zijn om hem het meeste betaald te laten werken. Een tweede variant is de ruiltheorie: degene met de meeste macht binnen een relatie, zal de taakverdeling proberen naar zijn of haar hand te zetten... en de huishoudelijke klussen zijn meestal het minst populair. De derde theorie sluit het nauwst aan bij het denken in termen van gender: maatschappelijke conventies over wat mannen en vrouwen horen te doen, leiden tot een ongelijke taakverdeling, of een vrouw nu meer of minder verdient dan haar mannelijke partner.

Solidariteit tussen generaties...

‘De Belg’ wordt nu gemiddeld bijna 20 jaar ouder dan aan het begin van de twintigste eeuw. Maar eigenlijk gebruiken we die extra tijd niet optimaal: arbeid, een woonst opbouwen en kinderen krijgen gebeurt eigenlijk allemaal tussen de 25 en de 50 jaar, een periode dat we ons bijna letterlijk kapot haasten. Op 55 jaar gaan heel wat Belgen met vervroegd pensioen. Daarmee blijven er met de huidige levensverwachting meer dan 20 jaren ‘over’. Ons levensritme is duidelijk niet meegeëvolueerd met het snel gegroeide aantal levensjaren.

De combinatie van een langere levensverwachting, individualisering van sociale rechten en de verschuiving van een kostwinnersmodel naar een combinatiemodel kan gemakkelijk tot een aantal perverse effecten leiden. Van de generatie Belgen die nu de pensioengerechtigde leeftijd bereikt, hebben de vrouwen meestal niet, of slechts deeltijds, betaald gewerkt. Hun rechten inzake (brug-)pensioen zijn daarmee eerder beperkt, zij hebben hun ‘onbetaalde tijd’ in feite reeds besteed aan het opvoeden van de kinderen. De mannen krijgen hun portie ‘tijd’ aan het einde van hun carrière, wanneer er minder zorgtaken overschieten, en worden daarvoor financieel beter beloond.

De regelingen voor brugpensioen, die vooral in de jaren tachtig werden ontwikkeld, waren in feite werkgelegenheidsmaatregelen. Ze zijn inmiddels echter zo geïnstitutionaliseerd, dat ze veeleer als een sociaal recht gezien worden. Het effect is nu, bij een krappere arbeidsmarkt, dat de druk, druk, druk generatie het nóg drukker dreigt te krijgen; de dertigers en veertigers moeten immers de taken overnemen van de mensen die op ‘welverdiend pensioen’ gaan. Hoewel bijvoorbeeld de leraren het niet zo graag zullen horen, een vroege en vaste pensioenleeftijd is slecht te rijmen met een betere spreiding van arbeid en zorgtaken over een mensenleven. Een effectief combinatiebeleid vergt niet alleen solidariteit tussen mannen en vrouwen, maar ook tussen oud en jong.

Het combinatiemodel stimuleren...

De overheid stimuleert de overgang van het kostwinnersmodel naar een combinatiemodel op verschillende manieren: met een algemeen tijdskrediet, met doelgebonden verloven, zoals het ouderschapsverlof en het rouwverlof, maar ook met fiscale maatregelen.

Sinds 1985 kent België een systeem van loopbaanonderbreking, in 1998 uitgebreid tot een recht op ouderschapsverlof, palliatief verlof en zorg voor een zwaar ziek familielid. Door de jaren heen, waren tussen de 12 en de 16% van die loopbaanonderbrekers mannen. Voor het specifieke zorgverlof loopt het percentage vrouwen zelfs op tot 97%. Het zijn dus vooral vrouwen geweest, die via deze regelingen hun

⁴ Zie: Minder vanzelfsprekend maar nog steeds gewoon: sekseverschillen in taakverdeling bij moderne gezinnen. Alkeline van Lenning en Tineke M. Willemsen. In: Tijdschrift voor Genderstudies, vierde jaargang nummer 3.

⁵ Becker, 1981/1991

job voor kortere of langere tijd vaarwel hebben gezegd, om voor kinderen, ouderen of zieken te zorgen. Daarentegen zijn het vooral de mannen die gebruik maken van de systemen van brugpensioen. Ook in landen die, wat betreft overheidsmaatregelen die de combinatie werk en gezin vergemakkelijken, verder staan dan wij, zien we dergelijke effecten optreden. Zo blijken Zweedse mannen massaal hun ouderschapsverlof op te nemen in de zomer. Kwade tongen beweren, dat dit is omdat ze dan tenminste kunnen gaan vissen.

Het huidige systeem van loopbaanonderbreking wordt vanaf 2002 omgezet in een algemeen systeem van tijdskrediet. Zo worden langzaam aan kansen en rechten geschapen voor mannen en vrouwen, om de verschillende 'taken van het leven' beter te combineren. Welke zijn nu de valkuilen?

De gendervalkuilen...

Een eerste belangrijke vaststelling, is dat al deze maatregelen vanuit de betaalde arbeid worden georganiseerd: het verrichten van betaalde arbeid geeft recht op tijd en geld voor het verrichten van zorgtaken, en niet omgekeerd. Het primaat van de betaalde arbeid wordt daarmee vooralsnog niet doorbroken. Dat vrouwen, vanuit hun genderrol, nog steeds minder betaalde arbeid verrichten, en daarvoor ook minder betaald worden, werkt dus financieel extra in hun nadeel.

Het recht op tijdskrediet biedt geen enkele garantie op een genderneutraal gebruik ervan. Op basis van het huidige genderpatroon in de opname van loopbaanonderbreking en brugpensioen, valt te vrezen dat vrouwen hun krediet zullen opnemen als de kinderen klein zijn, en dus om zorg te verlenen, terwijl de mannen eerder geneigd zullen zijn hun kredieten op te sparen voor een vervroegd pensioen of een bijkomende opleiding. Het tijdskrediet kan op zich niet bewerkstelligen, dat de huishoudelijke taken symmetrisch worden verdeeld; genderpatronen kunnen niet doorbroken worden door het toekennen van rechten alléén; een 'juist' gebruik van het tijdskrediet, vergt een mentaliteitsverandering van mannen en vrouwen. Die mentaliteitsverandering is wel ingezet, maar nog niet verworven.

Ook doelgebonden verloven, zoals ouderschapsverlof of zorgverlof, leiden niet zomaar tot een betere verdeling van zorgtaken tussen de partners. Hier zijn er echter meer sturingsmogelijkheden aanwezig. Zo is de Noorse regeling voor ouderschapsverlof zo ingericht, dat de periode voor het verlof niet zomaar onoverdraagbaar is (de man kan zijn verlofdagen niet aan de vrouw 'geven'): de vrouw wordt daarenboven gekort op h  r dagen, als de man zijn ouderschapsverlof niet opneemt.

Een derde bedenking is, dat het tijds patroon waarin verlofregelingen (kunnen) worden opgenomen de nodige aandacht vereist. De regeling voor loopbaanonderbreking bood de mogelijkheid om, ofwel een periode voltijds verlof te nemen, ofwel deeltijds te gaan werken. Die laatste formule was veruit het populairst. Terecht: meer dan enkele maanden op non-actief staan op de arbeidsmarkt, betekent bijna altijd een achterstand op het moment van 'herintreding'. Maar er is meer: de meeste werkende moeders en vaders hebben niet zozeer behoefte aan een lange uitstap uit hun betaalde baan. Zij willen eerder hun dag en hun week z   kunnen indelen, dat zij hun kroost kunnen opvangen voor en na school of kinderopvang. Verlofdagen zijn dan nodig op het moment dat het kind ziek is, de school gesloten is, of bij andere 'calamiteiten'. Dat vergt een veel flexibeler opstelling van werknemers en werkgevers, dan een vast recht, gerekend in weken of maanden.

Flexibiltijd?

Flexibiliteit is een sleutelwoord in het combinatieverhaal. Flexibiliteit, sociale rechten en gezinsleven gaan echter toch niet zo goed samen. Scholen hebben vaste lesuren, de crèche gaat op een vast uur open en dicht, en kinderen hebben een vast dagritme. Dat valt moeilijk te combineren met flexi-werken of een oproepcontract. Telewerken wordt; onterecht; ook wel genoemd als een oplossing voor het combinatieprobleem. Thuis werken betekent nog niet dat je ook tijd hebt voor zorgtaken; je kunt niet tegelijk goed werken, opvoeden en huishoudelijke taken verrichten. Nog een ander soort 'flexibiliteit' dringt zich op. Wie zal het werk (tijdelijk) overnemen van een steeds grotere groep mensen die gebruik maakt van tijdskrediet of zorgverlof? Mensen zonder uitzicht op een vaste baan? Klapstoelwerkneemsters?

Het combinatiemodel tracht een antwoord te vinden op het gegeven, dat gezinnen en samenlevingsvormen veel 'flexibeler' geworden zijn: het huwelijk heeft al lang zijn monopolie verloren, en het aantal huwelijken dat voor het leven wordt gesloten raakt langzamerhand in de minderheid. Het lijkt er echter op, dat de maatregelen die worden genomen om het combinatiemodel te bevorderen, de traditionele gezinsnorm eerder versterken dan doorbreken. Zo heeft een alleenstaande ouder met een bescheiden salaris maar weinig baat bij een tijdskrediet: hij of zij kan zich een verlies aan inkomen immers niet veroorloven. Ook zelfstandigen en uitkeringsgerechtigden passen voorlopig niet in het plaatje, om nog maar niet te spreken van ongeschoolde- en migrantenvrouwen, die noodgedwongen thuis blijven omdat de arbeidsmarkt hun geen kansen biedt.

Terugkerend naar het Noorse voorbeeld, was één van de meest omstreden maatregelen binnen het combinatiebeleid, het uitkeren van een premie, indien één van de ouders thuis blijft voor de kinderen, in plaats van gebruik te maken van de gesubsidieerde kinderopvang. In Noorse feministische kringen werd dit bestempeld als een aanmoediging tot huisvrouw spelen, en dus contra-emancipatorisch. Dit bezwaar werd ook door de overheid ingezien. Men moest echter vaststellen, dat de groep vrouwen die zich door de premie liet verleiden tot een huisvrouwenbestaan, verwaarloosbaar klein was geworden. Of zulks voor Vlaanderen ook geldt, is nog maar zeer de vraag.

Dit brengt ons bij de laatste genderbedenking bij het combinatiebeleid rond arbeid, zorg en vrije tijd. De West-Europese vrouwen zijn de laatste vijftientig jaar massaal de arbeidsmarkt opgestapt, met het bekende gevolg: er bleef minder tijd over voor zorgtaken en vrije tijd. De strategieën om het 'zorgtekort' op te lossen, verschilden sterk van land tot land. De Scandinavische welvaartsstaten bouwden een collectief systeem uit, waarbij de zorg en opvang voor kinderen grotendeels ten laste kwam van de staat, en de werknemers omkaderd werden met sociale rechten inzake zorgtaken. Met name in het zuiden van Europa gebeurde er van staatswege eigenlijk bijzonder weinig, met als gevolg dat kinderen ofwel bij oma vertoeven, ofwel meegenomen worden naar het werk⁶. België bungelt ergens tussen deze twee extremen. De vraag is nu, of het invoeren van maatregelen die de combinatie van arbeid en zorg moeten vergemakkelijken, geen alibi zullen zijn om de verantwoordelijkheid voor zorgtaken opnieuw volledig bij de individuele burger te leggen. Een werknemer die tijd krijgt om te zogen en te zorgen, heeft immers geen nood meer aan georganiseerde kinderopvang. Lopen we hiermee niet het risico, dat professionele zorgtaken opnieuw vrijwillig moeten worden opgenomen, waardoor de job van vele vrouwen, die sterk oververtegenwoordigd zijn in de zorgsector, eerder op de tocht komt te staan, dan aangemoedigd wordt?

Of het maatschappelijk wenselijk en/of efficiënt is om de overheidstaken inzake zorg te beperken, is zeer dubieus. Een inmiddels klassiek voorbeeld is de Britse gezondheidszorg. Patiënten worden daar, eerder dan voordien, ontslagen uit het ziekenhuis, zodat beknipteld kan worden op het aantal verpleegkundigen, ten gunste van de mantelzorg. Patiënten die niet professioneel verzorgd worden, hebben echter een langere recuperatietijd. Dit leidde tot meer ziekteverzuim (ook onder de mantelzorgers), zodat de maatregel maatschappelijk eigenlijk meer geld kostte dan hij heeft opgeleverd.

Vrije tijd?

En waar blijft de vrije tijd nu? In het combinatiebeleid blijft die onderbelicht. Is vrije tijd slapen en douchen alleen? Of ook het spelen met de kinderen? Voor de televisie zitten? Het bos in? Een weekje zon en strand? "Druk, druk, druk". Dat is bijna het standaardantwoord geworden op de vraag "Hoe is het ermee?". We hollen massaal van huis naar de onthaalouder, van de onthaalouder naar kantoor, van kantoor naar de supermarkt, terug naar de onthaalouder om, via een bliksembezoek aan huis voor een snelle hap, opnieuw de deur achter ons dicht te slaan op weg naar de fitness, het theater, of zomaar een verjaardag. In het weekend verandert het patroon: in plaats van de onthaalouder gaan we naar oma, het kantoor wordt vervangen door het bos, en de supermarkt wordt de modezaak. Maar hollen zullen we. Mocht er toch nog eens een gaatje vallen, dan is er altijd nog de kapper, het schilderen van de keuken of het werken in de hof. Want er is nog zóooveel te doen.... "

⁶ Pittig detail is, dat het geboortecijfer in landen zonder goede regelingen voor kinderopvang bijzonder laag is: in landen als Duitsland en Spanje is bijna sprake van een baarstaking.

Alhoewel, wie dit situatieschetsje nader bekijkt ziet al snel dat het niet voor iedereen opgaat. Het is het typische verhaaltje van een jong middenklassegezin. De oma die bezocht wordt, heeft het waarschijnlijk al een stuk minder druk. En wie moet rondkomen van een minimumuitkering, rent waarschijnlijk eerder van markt naar supermarkt op zoek naar betaalbare kleding en voedsel. Dat neemt echter niet weg, dat voor veel mensen tijdgebrek een reëel probleem is, zodat 'vrije tijd' een zeer schaars goed is.

De meeste Belgen hebben nu veel meer geld en keuzemogelijkheden om hun vrije tijd prettig te besteden, alleen de tijd om al die vrijetijdsbestedingen daadwerkelijk te gebruiken, ontbreekt nogal eens. De keuzemogelijkheid is eerder een keuzedwang geworden: besteed je tijd nu leuk en nuttig, of je zult het je voor altijd berouwen. Nu is die afwezigheid van afgebakende vrije tijd, 'tijd voor jezelf' geen nieuw fenomeen. Al aan het begin van de twintigste eeuw streden de arbeiders voor "acht uur werk, acht uur vrije tijd en acht uur slapen". Voor de thuis zorgende vrouwen is die tijdsverdeling nooit een realiteit geweest. Het huishouden en de zorg voor kinderen houden nooit echt op. Ook 's nachts moeten huilende kinderen nog getroost of gezoogd worden, na het avondeten volgt de afwas, en zelfs tijdens de vakanties moeten hongerige magen gevoed, en de was gewassen worden. Jammer genoeg hebben we daar, buiten restaurants en wasserijen, nog steeds niet op gevonden...

Bio

Astrid van Herpen is coördinator van de Cel Sociaal van IPE (de studiedienst van Agalev) en werkt op het beleidsdomein Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen. Voorheen was zij coördinator van WIDE, een Europees netwerk van specialisten en NGO's actief op het gebied van gender en ontwikkelingsvraagstukken.